

Posudek na rigorózní práci Mgr. Jitky Herlesové: Sympatie a nesympatie u žen a mužů.
Katedra psychologie FF UK 2007.
Konzultant práce: PhDr. Ivan Slaměník, CSc.

Předložený text rigorózní práce je rozšířením původní práce diplomové. Téma je zajímavé svým zaměřením i zpracováním. Běžně se totiž hovoří o rozdílech v psychice mužů a žen, píše se o tom populární knihy, ale psychologie sama o tom mnoho neví. Možných pohledů na takové „rozdíly“ by jistě bylo více; autorka zvolila zkoumání vnímaných sympatií a reakcí na ně a opírá se při tom o řadu zahraničních studií, včetně vlastního příspěvku. Z pochopitelných důvodů byla ve svém výzkumu omezena časem i vlastní kapacitou (jednoho výzkumníka), a i proto nemohou být závěry nějak převratné. Přesto jsou z hlediska odborné psychologie vcelku očekávatelné a logické: žádný podstatný rozdíl se v uvedených hlediscích mezi muži a ženami neukázal. Přesto některé nalezené dílčí rozdíly jsou jakýmsi náznakem, že rozdíly patrně existují, ale jsou mnohem složitěji podmíněné situačně. Obecně hovořit o psychických rozdílech mužů a žen (alsepoň v kategorii sympatie a nesympatie) je nepodložené. Už v tom je význam předložené práce. Dalším důležitým momentem je poukázání na to, jak opatrně musíme zacházet s významovými opaky – není totiž nijak podložené, že sympatie a nesympatie jsou pouze „převrácené“ hodnoty. Každá z těchto dimenzí má také svá specifika.

Autorka klasicky dělí svoji práci na část teoretickou a empirickou. Za jádro teoretické části považují analýzu prototypického přístupu s vymezováním centrálních a periferních významových částí. Vítám poukázání na dynamiku vztahu centra a periferie, jejich „hru“ a proměnlivost (patrně opět i situační).

Empirická část je velice zajímavá. Po prvním kroku autorka empiricky vygenerovala dimenze reakcí na sympatické a nesympatické (imaginární) osoby (plus to, jak jsou vnímané) a v kroku druhém ověřovala hodnoty na tomu odpovídajících škálách. Výsledky jsou prezentované v řadě tabulek. Centrum a periferii prototypů oddělila mediánem průměrů hodnot na sledovaných škálách. Zde se ptám: proč právě tato hranice? Jak jsem již uvedl, jde o velmi zajímavý projekt i výsledky. Proto i lituji, že autorka se svoji diskusí omezila na pouhou polovinu stránky. Škoda; právě tato práce by si zasloužila zásadní diskusi.

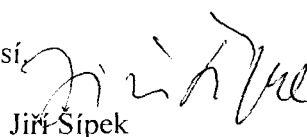
Lituji však také řady formálních chyb a chybiček. Uvedu zde jen některé:

Mate mě autorčino zacházení s odkazy na literaturu. Střídá odkazy v rámci věty s těmi, které jsou uvedené až za tečkou vět. Střídá také českou podobu cizích ženských jmen (Roschová, Arnoldová...) s původním zněním, i když jde o ženy (Bem, Fehr...). Jinde je v textu odkaz, který neodpovídá citaci v seznamu literatury na konci (př. na s. 24: S. Bem 1976 A vzadu je „Bem, L.S., Martyna, W, 1976 ...). Někde mně jako čtenáři není jasné, co vše se vztahuje k uvedené citaci – např. na s. 31 – co vše je převzaté z citace Sedlákové (2004)? Nevím také, jak chápat odkaz typu (viz s. 45): „O ... je přesvědčena i Katie York (K. York et J. Oliver 1992).“ Zc seznamu ale vyplývá, že jde o časopisecký článek, nikoliv o sborník, ve kterém by byl samostatný text oné Katie York. Autorka střídá výklad v první osobě jednotného čísla („Ich“ forma) s číslem množným. Proč? Je mně ovšem také líto hrubek v textu (s. 42, 44, 53, 54, 56 – vždy ve shodě podnětu s přísudkem).

Příklady mých kritických poznámek zde uvádím proto, aby se jich autorka vystříhala ve svých event. dalších publikacích.

Práci doporučuji k obhajobě před rigorózní komisí.

Praha, 11. 10. 2007

Jiří Šípek